

Játsszunk okosan!

TEMATIKUS JÁTÉKTÁR

a gyermekek egyéni képességeinek fejlesztéséhez

Játsszunk okosan!

TEMATIKUS JÁTÉKTÁR

a gyermekek egyéni képességeinek fejlesztéséhez

Készítette:
BUDAPEST FŐVÁROS, XIII. KERÜLETI ÖNKORMÁNYZAT
EGYESÍTETT ÓVODÁJÁNAK NEVELŐTESTÜLETE

A játékgyűjteményben szereplő játékokat az egyesített óvodák
18 tagóvodájának óvodapedagógusai különböző, már megjelent forrásokból
gyűjtötték össze, vagy önállóan találták ki.
A munkaközösség vezetője *Koltainé Balogh Katalin* tagóvoda-vezető,
fejlesztőpedagógus.

Illusztrációk:
ELEK LÍVIA
grafikusművész
TÉNYI KATALIN
grafikusművész

Fedélterv:
BOLDOG DÁNIEL ZOLTÁN

© Kiadja a Novum Könyvklub Kft.
www.novumkonyv.hu

ISSN 2063-515X

ISBN 978-615-5581-15-1

A kiadó a kiadói jogot fenntartja. A kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül sem a teljes mű,
sem annak része semmiféle formában nem sokszorosítható.

A kiadásért felel a kiadó ügyvezetője
Szerkesztő: Bozsik Rozália Luca
Anyanyelvi lektor: Gellér Tibor
Tördelés, nyomdai előkészítés: Boldog Dániel Zoltán

Pannónia Nyomda Kft.
Felelős vezető: Cseh Katalin

Tartalom

Egészséges életmód	7
Szociális képességek – Játék.....	15
Szociális képességek – Társas kapcsolatok	27
Akarati tényezők.....	35
Értelmi képességek – Gondolkodás.....	47
Értelmi képességek – Észlelés	63
Értelmi képességek – Emlékezet	81
Verbális képességek	99
Testi képességek	113
Melléklet	127

Ajánlás

a Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat Egyesített Óvoda óvodapedagógusainak közreműködésével készített tematikus játékgyűjteményhez

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI-rendelet 63. §-ának értelmében az óvodáknak nyomon kell követniük és írásban rögzíteniük az óvodás gyermek fejlődését. A gyermek fejlődését a mozgás, a beszéd, a szociális, erkölcsi és értelmi képességek területein kell vizsgálni, és minderről folyamatosan tájékoztatni kell a szülőt.

Az óvodás gyermeket fejlődésének nyomon követése, folyamatos megfigyelése által lehet a legjobban megismerni. A megismerés az óvodai tervezés alapja, a nevelés, a pedagógiai munka, a fejlesztés pedig a tervezésen alapul.

Az Egyesített Óvoda tagóvodáiban a gyermekek fejlődésének nyomon követésére saját mérőrendszert dolgoztak ki.

A mérőrendszer alkalmazásával a gyermekek megismerését követő tények alapján történő tervezéshez, a tervezésből kiinduló fejlesztéshez kívántunk segítséget nyújtani az óvodapedagógusok számára a különböző nevelési területeket átfogó és fejlesztési területenként összerendezett játékgyűjteménnyel. A szociális, érzelmi, erkölcsi, kommunikációs, nyelvi, gondolkodási és mozgási területre összegyűjtött és tematizált játékok lehetőséget kínálnak a gyerekek változatos, differenciált fejlesztéséhez. A gyűjtemény elkészítésénél figyelembe vettük az óvodás korosztály fejlődési jellemzőit, az óvodás gyermekek fejlődésének ütemét, a differenciálási lehetőségeket.

A játékgyűjtemény elkészítésénél előtérbe helyeztük a mozgásos játékokat, feladatokat és a saját készítésű játékokat, valamint egy-egy játékeszköz variációs lehetőségeire is gondoltunk. Ez a játékgyűjtemény az óvodákban kipróbált játékokat tartalmazza. Olyan játékok ezek, amelyeket különféle helyzetekben, helyszíneken is szívesen játszhatunk gyermekeinkkel, szervezett foglalkozásokon ugyanúgy, mint a szabad játék során vagy az udvaron, kiránduláson. A játékgyűjteményben található játékokat az óvodapedagógusok tetszésük szerint átalakíthatják, variálhatják és bővíthetik. Érdemes őket kipróbálni, átgondolni és minél többet játszani. A játékok variációs lehetőségeinek csak az óvodapedagógusok fantáziája szab határt.

A gyűjteményt az Egyesített Óvoda mérés-értékeléssel foglalkozó szakmai munkaközössége dolgozta ki 2015-ben. A munkaközösség vezetője *Koltainé Balogh Katalin* tagóvoda-vezető, fejlesztőpedagógus.

A legkorszerűbb szakmai ismereteket és eredményeket összegző, az óvodai fejlesztés minden területet felölelő, tematikus játékgyűjtemény használatához eredményes és sikeres munkát kíván

a Kiadó!

■ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD

TERÜLET	FEJLESZTŐJÁTÉK
EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD	<p>Tisztálkodás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Színkeverés folyékony szappannal (többféle színű folyékony szappan színkeverése átlátszó műanyag flakonokban). • Saját tisztítószer készítése kívánság szerint, rétegekben történő feltöltéssel. • Babafürdetés: beszélünk a babához, hogy éppen milyen testrészét mossuk. • „Maszat Peti” mese a kisfiúról, aki nem akart mosakodni, és a játéka elbujdostak (kitalált mese). <ul style="list-style-type: none"> - A mese bábozása. - A mese dramatizálása. • Koszoljuk (sár, lisztgyurma, méz, festék stb.) össze a kezünket! Milyen érzés? Megsimogathatlak? Megfoghatom a ruhádat? Miért nem? stb. • „Pisilős”, „Kézmosós”, „Fogmosós”. • Folyamatábrákat készítettünk a gyerekek aktív részvételével: a tevékenységeket fázisokra bontottuk, kis lapokra lerajzoltuk. A laminált képekkel sorba rendezőset, később hibakeresőset játszottunk. • Érzékfejlesztő játék (mi van a takaró alatt, tisztálkodószerek kitalálása, felismerése). • Mímes improvizatív helyzetgyakorlat: <ul style="list-style-type: none"> „Zuhany alatt vagytok, ez nagyon kellemes érzés!” – mosakodás sorrendje – testrészek megnevezése • Babafürdetés. • Baba ruháinak kimosása. • Kézmosást segítő vers mondogatása. • Testrészek és eszközök párosítása. • A megfelelő tisztálkodási szokások gyakorlása képek segítségével – képválogatás, babafürdetés. • Mese a tisztaságról – bevásárlójáték: mi kell a tisztálkodáshoz? • Baba mosdatása: Válasszuk ki hozzá azokat az eszközöket, amiket tisztálkodáshoz használunk (pl. szappan, körömkefe, tusfürdő, habfürdő, törülköző, fogkefe, sampon stb.)! • Játsszuk el, mutogassuk el a kézmosás, zuhanyozás, hajmosás stb. folyamatát! • Kakukktojásjáték: a csoportszoba tárgyai közé becsempészünk a tisztálkodáshoz használatos tárgyakat, eszközöket, majd ki kell találniuk, melyik a kakukktojás közöttük. • Több, a tisztálkodással kapcsolatos mesét, diafilmet is alkalmazhatunk a tisztálkodás területének tárgyalásához (Mazsola fürdik stb.). • Babafürdetős-öltöztetős mágneses, fóliás párosító: kép, tárgy, fogalom-párosító, szituációs- és szerepjátékok, érzékelős játék (mit, mivel stb.). • Mátrix (Tisztálkodási eszközök és testrészek párosítása). • Testrészek ismeretét segítő játékok. A fejem, a vállam stb.

TERÜLET	FEJLESZTŐJÁTÉK
<p>Higiéniai szokások</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Orvosos játék: orrfújás, kézmosás fontossága, WC-papír, fogkefe használata, fogmosás fontossága. • Fodrászos játék. • Kakukktojás: nagy kép egy ház helyiségeiről, ahol rossz helyre vannak téve a tisztálkodási eszközök – tegyük mindet a helyére. • „Varázszsák” – „Tapintás alapján találd ki, melyik tisztálkodási eszköz van a kezekben, mondd el, mire használjuk és miért, mutasd be a helyes használatát! (Előre is meghatározhatjuk, hogy melyik tisztálkodási eszközt keressék meg, vagy a funkcióját adjuk meg.) • Halász Judit: „Apa, figyelj rám” CD – Kézmosó dal; a dal hallgatása közben eljuttatjuk a helyes kézmosási technikát. • Játék a tisztálkodásról. A fürdőszobában/vécében az azonosítandó képeket feltesszük helytelen sorrendben a megfelelő falfelületre. A gyermekek feladata a helyes sorrendiséget megtalálni. • Fogmosás: „Az egér és az oroszlán” c. mese. • Kakukktojásjáték – melyik nem illik a sorba? • Tisztálkodási eszközök kirakása egy oda nem illővel (4–5 éves korcsoport). • Drámajáték: finommotorika, fogmosás, kézmosás, törlés stb. • Társasjáték. Minden részt vevő gyermek húz egy képet a higiéniai szokásokról. Ez alapján el kell játszania vagy mondania egy rövid történetet. <p>Változat: Társainak kell kitalálnia, mi van a képen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szerepjátékok – családjáték. Közös takarítás ünnepek előtt – karácsonyi, húsvéti nagytakarítás a gyerekekkel. • Játék a zsebkendővel – hanyatt fekvésben, csak az orrukkal fújják le az arcukról. • Tedd a megfelelő sorrendbe! Kártyákon tisztálkodáshoz használt eszközök és /vagy cselekvések rajza. • „A tisztaság fél egészség” mit jelent? Hogyan tisztálkodunk, mik az eszközei? • Mutasd meg! Eljátszunk egy tisztálkodást, és ki kell találni, mi az. • Kézmosás fejlesztése: szappanozós vers, mutogatással. • Mit csinállok? Cselekvés kitalálása néma eljátszásból, utánzás, közös eljátszás. • Mondat befejezése: Ha tiszta a kezem... • „Tükörjáték” • Párosan játszadjuk a gyerekekkel, eleinte mi mondjuk, súgjuk, amit el kell mutatnia másiknak, aki társa tükörképeként helyezkedik el, majd önmaguk is mutathatnak a tisztálkodással, étkezéssel, fésülködéssel kapcsolatos mozdulatokat. Ezt kell leutánozni, mutatni; a többiek verbálisan is megfejtethetik, mi volt az elmutogatandó feladat.

TERÜLET	FEJLESZTŐJÁTÉK
Étkezés	<ul style="list-style-type: none"> • Babaszobai vendégvárás: terítés, ételek odakészítése, egymás kínálása, étel elfogyasztása. • Ízlelő-, szaglójátékok: pl. boltos játék, amikor csak ízlelés vagy szaglás alapján lehet vásárolni. • „A legfinomabb falat” – népmese (bábozás, dramatizálás). • Mihail Pljuckovszkij: „Egy boldog nap” című mese (Fuj és Pfuj struccgyerekekről). • Vendéglős játék (pincérek, vendégek, szakácsok). Étlapról (képek) lehet rendelni, a pincérnek meg kell jegyeznie egy vendég kéréseit (2-3), és azt a szakácsnak kell továbbítania. A szakács az elmondottak alapján kiválasztja a kép párját, amit a pincér a megterítés után feltálat. • Kajacsata – főzőcskés szerepjáték. 3 gyerek főzőcskézik a babakonyhában, mindhárman főznek egy levest, egy második fogást és egy desszertet. Utána elmondják nekünk, hogy mit főztek, és hogyan készítették el. Utána a nézők zsűrizik, hogy kié tetszett a legjobban. • Zöltség-memóriakártya. • Salátakészítés. • Rakd át a szívószállal! • Szőlőszemek áthelyezése szívószál segítségével, egyik tányérból a másikba (5–6 éves korcsoport). • Mi változott meg? Az asztalon „szabályosan” meg van terítve. Egy gyermeknek bekötjük a szemét, s valamit megváltoztatunk a terítékben. Ki kell találnia, mi változott meg. • Babaszobában a terítés gyakorlása. • Vendégvárás: Az étkezéshez szükséges eszközök kiválogatása (képek) után megterítjük az asztalt. Mi kerül az asztalra? Esetleg mi hiányzik az asztalról? Vendégeket hívunk... • Ízes utazás: Apró falatkák kóstolgatása becsukott/bekötött szemmel. Sok kellemes élmény éri őket, az ismeretlentől való félelem oldódik. • A kulturált étkezés gyakorlása a „Vendégségben” játék során. • „Mi hiányzik az asztalról?” Ezt a játékok egyszer-számra játsszuk, általában egy hétig. Amikor is mindennap valami tudatosan kimarad a terítésnél... találjuk ki, mi maradt ki! Beszéljük meg, miért fontosak ezek az eszközök! • Babakonyhai játék, terítés, hozzárendelés. Hiányzó, oda nem illő tárgy megtalálása terítéskor. • Mit csinállok? Cselekvés kitalálása néma eljátszásból. • Ízek felismerése bekötött szemmel. • Ízek és ételek párosítása. • Szerepjáték – családi játék –, közösen étkezik a család – szokások megbeszélése, eljátszása; irányított játéktevékenység. • Hová repül a pillangó? Étkezések alkalmával oda repül a pillangó, ahol a kulturált étkezési szokásokat betartják a gyerekek (halk beszéd, evőeszközök helyes használata stb.).

TERÜLET	FEJLESZTŐJÁTÉK
<p>Öltözködés</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Babaöltöztetés. • Cipőfűzős játékok. • Gombolós játékok. • Szerepjátékokhoz gombos, cipzárás kezeslábas, fűzős, kötős ruhadarabok. • Öltözködési sorrendet ruhadarabok tárgyképeiből kirakni, majd összekeverve: „Próbáljunk meg így felöltözni-levetközni!” • Öltözőszekrény rendje: „Rosszcsont manó összekeverte a ruhadarabokat, csináljunk rendet” (nagyok a saját szekrényükben). • Halász Judit: „Csiribiri” CD – Marci öltözködik c. dal. • Osvát Erzsébet: Zsémbe Zsófi ébredése (verses mese). • Öltöztető versenyjáték. • Babaöltöztetés a babaszobában. • Asztali babaöltöztető kirakó. • Színes papírból öltöztető baba. • „Ruhahajtogató verseny” – játék középső és nagycsoportosoknak. Verseny 2-3 gyermek között: ugyanannyi darab ruhát ki hajtogat össze szebben és gyorsabban. Zsúrit a gyerekek közül választunk. • Szisszera-pusszera – mozgásos játék. A mondóka szavalása közben a gyerekek körbefutnak egy középen elhelyezett képzeletbeli korszó körül, miközben az óvónő megnevezi, kik bújhatnak a korszóba (pl. hosszúnadrágos kisfiúk, sárga pólós kisgyerekek...). Ők leguggolnak a kör közepén, a többiek futnak tovább... Mikor mindenki a korszóban van, „széttörök darabokra, és a gyerekek kigurulnak belőle”. • Mi változott meg? Egy gyermeket kiküldünk, megváltoztatunk valamit a ruházatán. Ki kell találni, mi változott meg (4–6 éves korcsoport). • Babaruhák válogatása, megnevezése, babák öltöztetése. • Vicces öltözködés: az évszaknak nem megfelelő ruhák kiválasztása, majd azokkal egy baba vagy egy-két gyermek felöltöztetése. • Gyerekek körberajzolása csomagoló papírra: a rajzolt alak felöltöztetése a földön igazi ruhadarabokkal vagy kivágott ruhákkal. • Páros ruhadarabok párosítása. • Mágneses, fóliás öltöztetőjáték. • Praktikus mozdulatokat gyakorló keretek (gomboló, cipzárás, fűzős). • Öltöztetőbabák készítése (ruhák, kiegészítők különböző technikával – festék, ceruza, zsírkréta felhasználásával). • Öltözködőverseny: Osszuk a játékosokat két csoportra! A csapatok egyszerre sorra kerülő tagjainak ugyanazt a feladatot kell végrehajtania, egymással versengve. Például: „Húzd ki minél gyorsabban a kifordított pulóver ujját!” „Vedd fel minél fürgébben a szoknyád stb.!” Az a csapat kap pontot, amelyiknek a versenyzője legyőzte a társait.

TERÜLET	FEJLESZTŐJÁTÉK
Öltözködés	<ul style="list-style-type: none">• Felöltöztetés a helyes öltözés sorrendjében, évszaknak megfelelő öltöztetés; „Melyik ruha nem illik pl. a téli öltözékek közé?” játék játszása.• Az utasítások alapján a gyermek vegyen fel ruhadarabokat, vagy öltöztessen fel egy babát (pl. „A piros zoknit húzd a jobb lábadra!”).• Öltözködés csukott szemmel.• Játékbaba öltöztetése: Beszéljük meg, melyik ruhadarab melyik testrészünkre való! Egy gyermek hozza be a hazamenős ruháját, és a ruhadarabok felmutatása után mindenki mutassa meg és nevezze meg azt a testrészét, amelyre való a felmutatott ruhadarab. Ezután öltöztessenek fel egy babát vagy egyik társukat.• Babaöltöztetés ruhaválogatással; gombolás, cipőfűzés, kötés gyakoroltatása.• „Mi változott meg?” A gyerekek saját ruháit használva, 1-1 db-ot levetethetünk, majd a többieknek az a feladata, hogy kitalálják, mi változott meg, mely ruhadarabot vettük le. A nagyobbaknál nehezíthetjük, hogy a ruhadarabokat 1-1 gyerek segítségével kicseréljük. Nagyon fontos, hogy ezek a gyerekek ne árulják el, mely ruhadarabról van szó.

TERÜLET	FEJLESZTŐJÁTÉK
<p>Környezettudatos magatartás</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Szelektív hulladékgyűjtés / válogatás. • Boltos játék: Melyiket vennéd meg? Pl.: szatyor – textil vagy műanyag; ásványvíz – kicsi vagy nagy flakonos; izzó – energiatakarékos vagy hagyományos stb. • Képekről felismerni és elmondani, hogy mi a helytelen a rajzon (szemet a járdán, napsütésnél világít a lámpa, feleslegesen folyik a víz a csapból, szemetes a tó stb.). • Nagyokkal együtt szabályjáték készítése a környezetvédelemmel kapcsolatban (szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékosság, újrahasznosítás). • Papírmásé játéktábla készítése. A játékszabályokat ők határozzák meg, és együtt berajzoljuk a szimbólumokat a mezőkbe (pl.: visszalépünk, ha szemetelünk, ha feleslegesen folytatjuk a vizet, ha világítunk napsütésben; előrelépünk, ha szelektíven gyűjtjük a hulladékot, nem tépjük le a virágot, etetjük télen a madarakat). • Horgászós játék: Élőlények (halak, csigák, kagylók) mentése a szennyezett tóból a tiszta tóba, hogy ne pusztuljanak el. A gyerekek kihorgásszák a halakat, vödörbe rakják, majd egyenként átviszik őket a tiszta vízű tóba. Végül megtisztítják a szennyezett vizet a szeméttől (flakonok, papír, elem, üveg, fémdobozok, nejlonzacskók stb.). • Újrahasznosított anyagokból játékok készítése (pl. papírguriga báb). • Hulladékgyűjtő társas tevékenység. • Képek válogatása. • Meditációs, relaxációs gyakorlatok. • Újrahasznosítás: madáretető készítése flakonból (4–6 éves korosztály). • Ölelj meg egy fát! A gyermekek párban játsszák. Egyiküknek bekötjük a szemét. A látó gyermek odavezeti őt egy fához, tapintással megismerkedik a fával. Ezután társa visszavezeti a kiindulópontra, majd kendő nélkül meg kell találnia a fát. • Kuka tündér – társasjáték. • Öko Peti- és Öko Panni-játékok – könyv és társasjáték. • Udvar takarítása; közösen, szülőkkel is lehet. • Kirándulunk – drámajáték; környezettudatos szabályok rögzítése a játék során. • Szelektív hulladékgyűjtés – „Szelektív dobozok” készítése, a hulladék válogatása. • „Laposra taposva”-játék • Víztakarékosság • Kukás társasjáték – ELMÜ által ajánlott játékgyűjtemény: <ul style="list-style-type: none"> – elrontott rajzolás papír külön gyűjtése – ezekből a papírokból újrapapír készítése • Hulladékhasznosítás. A játékban ötféle szelektív, egy kommunális gyűjtődény van. A gyermek bekötött szemmel kiválaszt egy zsákból egy tárgyat, megnevezi, majd megkeresi az asztalon lévő képét, melyet elhelyez a megfelelő színű kukában.

EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD	TERÜLET	FEJLESZTŐJÁTÉK
	Környezet-tudatos magatartás	<ul style="list-style-type: none"> • „Töltsd tele az éléskamrát!” Az asztalon, minden gyerek helyére, színes ragasztószalagokból 3 polcot készítünk, majd ezekre kell szeriális sorokat alkotniuk termésekből, magokból, egyéb természeti kincsekből. Az óvónő adhat szempontot is, de saját sorokat is alkothatnak. Mi változott meg (rendezett, rendezetlen, tiszta, koszos környezeti kép)? • Ültetés, növénygondozás, hajtatus. Kísérletezés a növekedés feltételeivel. • Kukás társasjáték (melyiket melyikbe). • Környezetünk hangjai. • Séta az óvoda körül: tapasztalatszerzés a környezetünkben történő szemégyűjtésről, a járda mellett elhelyezett szemeteskosarak szerepéről. • A séta után, a csoportban elkészítjük a különböző hulladékok gyűjtésére szolgáló dobozokat. Megjelöljük, hogy melyikbe milyen típusú szemetet rakunk. Mindenki választhat valamilyen hulladékot (papír, üveg, műanyag, fémből készült tárgyak), és berakhatja abba a dobozba, amelybe való, kihangsúlyozva a szelektív hulladékgyűjtés fontosságát. Csoport fája, udvarrésze, madáretetője; fotó évszakonként, rajzkészítés, gondozás. • Meselánc: „A kis sün tegnap, az óvoda kertjében...”